

PRZEGLĄD
HISTORYCZNO-WOJSKOWY

Rada Naukowa PHW

dr hab. prof. ASzWoj Sławomir Cenckiewicz (przewodniczący RN PHW)
prof. Marek Chodakiewicz (USA)
dr hab. prof. UW r Piotr Cichoracki
dr hab. prof. Uczelni Łazarskiego Marek Gałęzowski
dr hab. prof. UW r Tomasz Głowiński
dr hab. prof. UW r Grzegorz Hryciuk
prof. Hiroaki Kuromiya (USA)
prof. Robert Litwiński
prof. Jerzy Maroń
prof. Mirosław Nagielski
dr hab. prof. IH PAN Przemysław Olstowski
prof. Waldemar Rezmer
dr Jürgen Schmidt (Niemcy)
prof. Matthew Schwonek (USA)
prof. Wojciech Skóra
dr hab. prof. UWM Tomasz Strzeżek
dr hab. Mirosław Szumiło
płk dr hab. prof. ASzWoj Juliusz S. Tym
prof. Jonas Vaicenonis (Litwa)
prof. Mariusz Wołos

=====

Kolegium redakcyjne

dr Jacek Jędrysiak – redaktor naczelny
e-mail: j.jedrysiak@ron.mil.pl
mgr Krzysztof Widziński – sekretarz redakcji
e-mail: k.widzinski@ron.mil.pl
dr Andrzej Gładysz – członek redakcji
e-mail: a.gladysz@ron.mil.pl
dr Paweł Skubisz – członek redakcji
e-mail: p.skubisz@ron.mil.pl
dr Arkadiusz Tuliński – członek redakcji i redaktor językowy
e-mail: a.tulinski@ron.mil.pl
dr Andrzej Olejniczak – redaktor tematyczny
e-mail: an.olejniczak@ron.mil.pl
współpraca techniczna: Marta Cękańska

PRZEGLĄD HISTORYCZNO-WOJSKOWY

Rocznik XXI (LXXII)
Nr 1 (271)

WOJSKOWE BIURO HISTORYCZNE
im. gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego

2020
Warszawa

© Wojskowe Biuro Historyczne 2020
Wszelkie prawa zastrzeżone

Recenzenci naukowci:
Lista recenzentów naukowych rocznika jest publikowana w jego ostatnim numerze

ISSN 1640-6281

Redakcja „Przeglądu Historyczno-Wojskowego” informuje,
że wszelkie wnioski, opinie i refleksje sformułowane
w opublikowanych tekstach są wyrazem poglądów ich autorów

Wersją pierwotną (referencyjną) czasopisma „Przegląd Historyczno-Wojskowy”
jest wersja papierowa

Redakcja techniczna i skład:
Drukarnia I-BIS Sp. z o.o. Sp. k.

www.i-bis.com.pl

Druk:
Drukarnia I-BIS Sp. z o.o. Sp. k.

Adres redakcji
ul. Pontonierów 2A
00-910 Warszawa 72
fax 261-813-144

Spis treści

Od redaktora naczelnego	9
ARTYKUŁY I STUDIA	
Dariusz Nawrot, Początki żandarmerii wojskowej na ziemiach polskich	12
Leszek Madej, Ustrój i działalność sądownictwa rosyjskiej floty wojennej w latach 1867–1914, część 2	37
Krzysztof Fudalej, Skromne początki. Czołgi, obrona przeciwpancerna i armia niemiecka podczas I wojny światowej	62
Bartłomiej Szyprowski, Aresztowanie Jadwigi Kuberskiej „Mei” i Ireny Kalinowskiej „Ludki” oraz likwidacja konfidenta Mieczysława Darmaszka	102
MISCELLANEA BIOGRAFICZNE	
Rafał Igielski, Meandry służby generała kawalerii Aleksieja Brusilowa w Armii Czerwonej w latach 1920–1926	144
MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	
Jerzy Kirszak, Cóż będzie dalej? Nieznany list gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego z roku 1945 o sytuacji międzynarodowej i perspektywach sprawy polskiej	188
RECENZJE, OMÓWIENIA I POLEMIKI	
Krótką polemika z odpowiedzią Bartłomieja Szyprowskiego na recenzję książki <i>Sąd kapturowy przy Komendzie Głównej Związku Walki Zbrojnej w Warszawie (sierpień 1940 r. – listopad 1941 r.). Podziemie w walce ze zdrajcami Rzeczypospolitej</i> – Grzegorz Kulka	224
Łukasz Przybyło, <i>Doktryny wojenne. Historia i ocena</i> , Warszawa 2018, ss. 310 – Przemysław Benken	232
Jak nie uprawiać historii historiografii: uwagi na marginesie artykułu Michała Kozłowskiego – Tomasz Siewierski	241
Noty o autorach	251

Table of contents

From the editor in chief	9
ARTICLES AND STUDIES	
Dariusz Nawrot, The Beginnings of the Military Police in the Polish Territory	12
Leszek Madej, The System and the Activity of the Judiciary of the Russian Navy in the Years 1867–1914, Part 2	37
Krzysztof Fudalej, Modest Beginnings. Tanks, Anti-tank Defense and the German Army during World War I	62
Bartłomiej Szyprowski, The Arrest of Jadwiga Kuberska „Mea” and Irena Kalinowska „Ludka” and the Elimination of Informer Mieczysław Darmaszek	102
BIOGRAPHIC MISCELLANIES	
Rafał Igielski, The Course of General of the Cavalry Aleksei Brusilov's Service in the Red Army in 1920–1926	144
SOURCE MATERIALS	
Jerzy Kirszak, What lies ahead? General Kazimierz Sosnkowski's unknown Letter from 1945 on the International Situation and Prospects for the Polish Cause	188
REVIEWS, DISCUSSIONS AND POLEMICS	
A brief Polemic with Bartłomiej Szyprowski's Response to the Review <i>Sąd kapturowy przy Komendzie Głównej Związku Walki Zbrojnej w Warszawie (sierpień 1940 r. – listopad 1941 r.). Podziemie w walce ze zdrajcami Rzeczypospolitej</i> – Grzegorz Kulka	224
Łukasz Przybyło, <i>Doktryny wojenne. Historia i ocena</i> , Warszawa 2018, ss. 310 – Przemysław Benken	232
How not to cultivate the History of the Historiography: Remarks on the Margins of the Article by Michał Kozłowski – Tomasz Siewierski	241
Notes about the authores	251

Оглавление

От главного редактора	9
СТАТЬИ И ИССЛЕДОВАНИЯ	
Дариуш Наврот, Начало истории военной жандармерии на польских землях	12
Лешек Мадей, Устройство и деятельность судебной системы военно-морского флота в России в 1867–1914 гг., часть 2	37
Кшиштоф Фудалей, Танки, противотанковая оборона и немецкая армия во время Первой мировой войны	62
Бартломей Шипровски, Арест Ядвиги Куберской („Меи”) и Ирены Калиновской („Людки”), а также ликвидация информатора Мечислава Дармашка	102
БИОГРАФИЧЕСКИЕ СБОРНИКИ	
Рафал Игельский, Меандры службы генерала от кавалерии Алексея Брусилова в Красной Армии в 1920–1926 гг.	144
СПРАВОЧНЫЕ МАТЕРИАЛЫ	
Ежи Киршак, Что будет дальше? Неизвестное письмо с 1945 г. ген. брони Казимежа Соснковского о международной ситуации и перспективах польского вопроса	188
РЕЦЕНЗИИ, ОБСУЖДЕНИЯ И ПОЛЕМИКА	
Краткая полемика с ответом Бартломея Шипровского на рецензию книги <i>Sąd kapturowy przy Komendzie Głównej Związku Walki Zbrojnej w Warszawie (sierpień 1940 r. – listopad 1941 r.). Podziemie w walce ze zdrajcami Rzeczypospolitej</i> – Гжегож Кулька	224
Łukasz Przybyło, <i>Doktryny wojenne. Historia i ocena</i> , Warszawa 2018, ss. 310 – Пшемислав Бенкен	232
Как не заниматься историей историографии: замечания на полях статьи Михаила Козловского – Томаш Северский	241
Заметки об авторах	251

Od redaktora naczelnego

Szanowni Państwo,

oddawanym w Państwa ręce numerem inaugurujemy rocznik 2020 „Przeglądu Historyczno-Wojskowego”. Spodziewaliśmy się, że będzie to rok szczególnie, mieliśmy jednak na uwadze przede wszystkim perspektywę uczczenia wielkich wiktorii, jakie przed stuleciem miały miejsce pod Warszawą i nad Niemnem. Sytuacja związana z zagrożeniem epidemicznym spowodowała szereg zmian w naszym życiu, wpływając także na funkcjonowanie redakcji. Wbrew trudnościom, z dumą mogę zakomunikować, że mimo niewielkiego opóźnienia publikacja kolejnych numerów rocznika PHW nie jest zagrożona. Wielkie słowa uznania w tym względzie należą się Autorom i Recenzentom, którzy mimo trudnych warunków ostatniego półrocza wsparli redakcję swym dorobkiem intelektualnym, dowodząc, że PHW jest wciąż istotną marką w obszarze historii wojen i wojskowości. Dzięki pracy i zaangażowaniu członków redakcji pozwoliło to na opracowanie materiału, który pod warunkiem ponownego niezaistnienia jakichś niespodziewanych trudności umożliwi zaprezentowanie Państwu godnych uwagi i interesujących treści.

Wykonana mimo wyjątkowości sytuacji praca skutkuje tym, że z optymizmem spoglądamy dziś na teksty znajdujące się w naszej tece redakcyjnej. W sposób oczywisty nie mogliśmy odstąpić od próby uczczenia przełomowego roku wojny polsko-bolszewickiej, dlatego jeden z tegorocznych numerów tematycznie zostanie poświęcony właśnie temu zagadnieniu. Przesunięcie publikacji jubileuszowego tomu jest prawdopodobnie jedynym negatywnym skutkiem trwającej pandemii – wobec różnego rodzaju opóźnień musieliśmy finalnie zrezygnować z naturalnego pomysłu wydania podobnego numeru w sierpniu. Mamy jednak nadzieję, że jakość zawartych w nim rozpraw przeważa nad powyższą niedogodnością.

Trwająca epidemia przekłada się także na zmiany w funkcjonowaniu sfery nauki. Przesunięta o rok została m.in. ewaluacja jednostek naukowych. Redakcja PHW stale działa na rzecz stworzenia warunków, które pozwolą

nam na powrót na wykaz periodyków punktowanych. Znamy swoją wartość i jakość wykonywanej pracy. Zbierane doświadczenia i obserwacje przekonują nas także, że pod względem transparentności procesu recenzyjnego, kontaktów z Autorami i Recenzentami czy standardów pracy redakcyjnej, zespół – którym mam przyjemność kierować – nie tylko nie odstaje, a wręcz niejednokrotnie przewyższa pod względem jakości pracy faktyczną działalność gremiów wysoko punktowanych czasopism. Dla nas liczy się przede wszystkim rzetelność, uzyskanie punktów jest ważne głównie ze względu na potrzeby naszych Autorów, których rozprawy powinny zostać uhonorowane także w ten sposób.

Oczywiście zdajemy sobie sprawę z błędów, które do tej pory popełniliśmy i w przyszłości pewnie czasem popełnimy. Nie ukrywamy jednak naszych potknięć, nie zasłaniamy się w tej materii żadnymi okolicznościami. Jesteśmy zawsze gotowi do dyskusji, nawet jeśli miałyby w niej paść ostre słowa, a dezyderatów przedkładanych redakcji nie pozostawiamy bez odpowiedzi. Ślady tej postawy znajdują Państwo już w prezentowanym numerze. Zamieszczone w nim artykuły recenzyjne pokazują dobitnie, że prestiż PHW rośnie i przywrócona została mu należna ranga platformy naukowej dyskusji, wydatnie przyczyniającej się do rozwoju wiedzy w dziedzinie historii wojen i wojskowości.

Jacek Jędrysiak